

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 9.7.2013
čj. SRS 037940/2013

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82 Opava

Zpráva č. 14 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 24.6.–7.7.2013

1. Počasí

V prvním týdnu sledovaného období bylo většinou zataženo, deštivo a dosti chladno. Ranní minima se pohybovala kolem 10 °C, ale občas klesala až k 6 °C. Odpolední teploty byly na toto období velmi nízké, kolem 15 °C, jen 29.6. slabě překročily 20 °C. Ve druhém týdnu se ráz počasí výrazně změnil, stouply ranní i odpolední teploty. Nejtepleji bylo 3. a 4.7., a to místy až 29 °C. Srážek bylo výrazně méně, lokálně však byly zaznamenány intenzivní přivalové srážky, kdy za několik hodin spadlo až 40 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Intenzivní přivalové přeháňky způsobily částečné polehnutí porostů obilnin a řepek zejména na Jesenicku, Olomoucku, Prostějovsku a Přerovsku.

OBILNINY

Lokálně se objevují střední až silné výskyty houbových chorob. Výskyty škůdců jsou slabé s výjimkou některých druhů mšic, zejména kyjatky osenní. Na některých pozemcích plevle přerůstají porosty obilnin.

PŠENICE OZIMÁ (RF 73–83 BBCH, časná mléčná zralost až časná vosková zralost)

První výskyt **ružovění klasů pšenice (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*)** hlásili 27.6. z okresu Olomouc (Senice na Hané). Výskyty v okresech Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves) a Přerov (Rokytnice) jsou lokálně střední.

Střední výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán na Olomoucku (Tršice).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** byly zjištěny v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Vidnava), Olomouc (Těšetice) a Šumperk (Řepová), silný výskyt v okrese Karviná (Starý Bohumín).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Až střední výskyt **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byl pozorován v okrese Jeseník (Javorník-Ves, Vidnava).

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

První výskyt **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** hlásili z okresu Přerov (Rokytnice) 4.7.

Sledování hnědé rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Sleduje se počet napadených odnoží a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 20 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při posledním pozorování.

Střední výskyty **mšic (*Aphididae*)**, zejména **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** v klasech ozimé pšenice byly zjištěny v okrese Jeseník (Javorník-Ves), Opava (Opava-předměstí) a Šumperk (Bludov). Místy se vyskytuje silná parazitace.

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

V okrese Bruntál (Krnov) jsou porosty lokálně silně zaplevelené **chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*)**, střední a lokálně až silné zaplevelení **chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*)** a **ovsem hluchým (*Avena fatua*)** je hlášeno z okresu Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves).

JEČMEN JARNÍ (RF 55–83 BBCH, střed metání až časná vosková zralost)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, v lokalitách s intenzivními přeháňkami však polehlé, a to lokálně velmi silně.

Výskyty příznaků **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** jsou v okrese Jeseník (Javorník-Ves) ojediněle až střední.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů. Za škodlivé se rovněž považuje, jestliže ve fázi 71 BBCH je index napadení některého z horních dvou listových pater 50 a více %.

Střední výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** zaznamenali lokálně v okresech Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves) a Nový Jičín (Sedlnice).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při

úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Střední až silné výskyty **růžovění klasů ječmene (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*, *F. sporotrichoides*)** jsou hlášeny z okresu Přerov (Dluhonice).

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 65–69 BBCH, plný květ až konec květu)

Střední výskyt **kyjatek hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** zjistili na Olomoucku (Unčovice).

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

Výskyty houbových chorob na šešulích, listech nebo stoncích ozimé řepky, a to šedé plísnovitosti brukvovitých, alternariové skvrnitosti řepky a fomového černání stonků řepky, jsou v současné době hodnoceny jako slabé. Rovněž výskyty mšice makové v porostech máku jsou slabé.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 75–83 BBCH, asi 50 % šešulí dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti až asi 30 % šešulí vyzrálých)

Střední výskyt larev **bejlmorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Ves) a Olomouc (Bohuňovice). Výskyty jsou většinou soustředěny na okraje pozemků.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlmorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

Silné zaplevelení **bolehlavem plamatým (*Conium maculatum*)** bylo pozorováno v okrese Opava (Holasovice), silné zaplevelení **knotovkou bílou (*Silene latifolia*)** v okrese Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves).

MÁK SETÝ (RF 45–54 BBCH, fáze mladého poupěte až plné kvetení)

Silný výskyt **plísně máku (*Peronospora arborescens*)** zaznamenali v okrese Ostrava (Vratimov).

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

První výskyty **pleosporové hnědé skvrnitosti máku (*Pleospora papaveracea*)** zaznamenali na Jesenicku (Uhelná, Vlčice) 3.7.

Napadení pleosporovou hnědou skvrnitostí máku se sleduje od začátku stonkování do začátku květu (40–52 BBCH) a v době zrání tobolek (70–80 BBCH) na 100 rostlinách (10 rostlin na 10 místech při úhlopříčném průchodu porostem). Zaznamená se % napadených rostlin.

Za škodlivý výskyt se považuje napadení 2 a více % rostlin v období od stonkování do květu a 5 a více % v době zrání tobolek.

OKOPANINY

Probíhá sklizeň velmi raných odrůd brambor. Škodlivé výskyty chorob i škůdců v porostech okopanin jsou v současné době spíše ojedinělé.

BRAMBOR (RF 61–75 BBCH, počátek květu až plné nasazování bobulí)

Na zamokřených okrajových plochách v okrese Opava (Otice) byl zaznamenán silný výskyt **bakteriálního černání stonků a měkké hniloby hlíz bramboru (*Pectobacterium* spp.)**. Vzorek byl zaslán do diagnostické laboratoře na ověření, zda původcem choroby není ***Dickeya chrysanthemi***.

První výskyt **plísňě bramboru (*Phytophthora infestans*)** hlásili 24.6. z okresu Šumperk (Mohelnice) a 2.7. z okresu Opava (Jilešovice, Otice). Ojedinělý střední výskyt byl zaznamenán v okrese Přerov (Žeravice).

První ošetření u větších pěstitelů již bylo většinou provedeno. Další ošetření porostů brambor proti plísni bramboru se doporučuje v prodloužených intervalech s výjimkou okolí stanice Javorník, kde se doporučuje ošetření ve zkráceném intervalu.

Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu Státní rostlinolékařské správy na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

Střední výskyt **terčovitě skvrnitosti bramboru (*Alternaria solani*)** byl pozorován v okrese Olomouc (Náměšť na Hané).

Fungicidní ošetření prováděná proti plísni bramboru by měla být dostatečná i pro regulaci terčovitě skvrnitosti bramboru.

Spíše ojedinělý je střední výskyt larev **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** v okrese Opava (Opava-předměstí), porosty byly většinou ošetřeny insekticidy.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vyhlédle larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 33–39 BBCH, listy pokrývají 30–90 % povrchu půdy)

Ojedinělý silný výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)** zaznamenali v okrese Opava (Opava-předměstí), jinde zcela převažují slabé výskyty.

Ošetření se signalizuje u semenáčků při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

V porostech se místy vyskytují ohniska **plevelných řep (*Beta vulgaris*)** přerůstající kulturní plodinu. Silné výskyty těchto ohnisek jsou hlášeny z Prostějovska (Doloplazy, Mořice na Hané, Pivín, Stařechovice).

CHMEL (RF 51–63 BBA, poupata v květenství viditelná až asi 30 % květů otevřených)

Ve chmelnicích probíhá chemická ochrana proti plísni chmele a mšici chmelové.

Lokálně až střední výskyt **plísňě chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** zaznamenali v okrese Přerov (Kokory).

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 73–75 BBCH, druhý opad plodů až plod dosahuje poloviny konečné velikosti)

Výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na náchylných odrůdách v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov) je lokálně silný.

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyty **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech i plodech byly zaznamenány v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Vilémov) a Přerov (Lipník nad Bečvou).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyt **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

V uplynulém období byly odchycem do feromonových lapáků zaznamenány střední až silné výskyty a výrazné letové vlny samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)**, a to v okresech Jeseník (Javorník-Město), Karviná (Nový Bohumín), Nový Jičín (Příbor, Štramberk), Opava (Malé Hoštice) a Přerov (Tučín).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 73–76 BBCH, druhý opad plodů až plod dosahuje asi 60 % konečné velikosti)

Ojedinelý střední výskyt **puchrovitosti slivoní (*Taphrina pruni*)** hlásí z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Střední výskyty **mšic (*Aphididae*)** zaznamenali v okresech Olomouc (Senice na Hané) a Jeseník (Javorník-Ves) na neošetřovaných stromech slivoní u drobných pěstitelů.

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Střední výskyty **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** zaznamenané odchycem samců do feromonových lapáků pozorovali v okresech Nový Jičín (Štramberk) a Prostějov (Kelčice).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imago letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

ZELENINA

Na brukvovité zelenině (zelí, květák, kedlubny) jsou na řadě lokalit v celé oblasti zjišťovány silné výskyty **molice vlašovičnickové (*Aleyrodes proletella*)** a **třásněnek (*Thysanoptera*)**. Chemická ochrana je velmi problematická zejména u molice vlašovičnickové s ohledem na registraci účinných insekticidů.

ZELÍ

První výskyt housenek **můry kapustové (*Lacanobia oleracea*)** hlásili 8.7. z okresu Opava (Uhlířov).

Aktuální situaci v náletu můry kapustové i dalších druhů do světelných lapačů na celém území České republiky můžete sledovat na veřejném portálu Státní rostlinolékařské správy na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/nalety-skudcu-do-svetelnych-lapacu.html>.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek